

Jautājumi un atbildes par jaunajiem noteikumiem attiecībā uz neatmežojošiem produktiem

Briselē, 2021. gada 17. novembrī

Kāpēc ES ir nolēmusi cīnīties pret globālo atmežošanu un meža degradāciju?

Atmežošanas un meža degradācijas galvenais iemesls ir lauksaimniecības zemes paplašināšana, kas ir saistīta ar tādu biržas preču ražošanu, kuras mēs importējam, piemēram, soja, liellopu gaļa, palmu eļļa, koksne, kakao un kafija. Kā viena no lielākajām ekonomikām un ar atmežošanu un meža degradāciju saistītu biržas preču patērētāja ES ir daļēji atbildīga par šo problēmu, un tā vēlas reaģēt uz Eiropas iedzīvotāju nopietno aicinājumu rādīt ceļu šīs problēmas risināšanā.

Tāpēc Komisija ierosina [regulu nolūkā samazināt ES izraisītu atmežošanu un meža degradāciju](#). Turklāt paredzams, ka, veicinot neatmežojošu produktu patēriņu un samazinot ES ietekmi uz globālo atmežošanu un meža degradāciju, jaunie noteikumi samazinās siltumnīcefekta gāzu emisijas un biodaudzveidības zudumu.

[Atklātajā sabiedriskajā apspriešanās](#), ko Komisija sāka par šo tiesību akta priekšlikumu un kurā respondentu skaits bija otrs lielākais ES vēsturē, tika saņemti vairāk nekā 1,2 miljoni atbilžu, kas apliecina, ka Eiropas iedzīvotāji pārliecinoši atbalsta ES rīcību atmežošanas un meža degradācijas novēršanai. Turklāt [Eiropas barometra 2021. gada pavasara standartaptauja](#) liecina, ka ES iedzīvotāji vides un klimata pārmaiņu jautājumus ierindo starp svarīgākajiem jautājumiem, ar kuriem saskaras valstis un viņi paši. Šī iniciatīva ES iedzīvotājiem garantēs, ka produkti, ko viņi patērē ES tirgū, neveicina globālo atmežošanu un meža degradāciju.

Priekšlikums ir daļa no plašāka rīcības plāna atmežošanas un meža degradācijas novēršanai, kas pirmo reizi tika izklāstīts [Komisijas 2019. gada paziņojumā "Pastiprināt ES rīcību ar mērķi aizsargāt un atjaunot pasaules mežus"](#). Arī Eiropas Parlaments un Eiropas Savienības Padome aicināja Komisiju drīzumā nākt klajā ar efektīviem tiesību aktiem [atsauces zemsvītras piezīmēs]. ES īsteno visaptverošu pieeju, kurā piedāvājuma un pieprasījuma puses pasākumi viens otru papildina. Tas citu pasākumu starpā ietver arī daudzpusēju sadarbību un dialogu ar patērētājvalstīm un ražotājvalstīm. Atmežošanas apkarošana būs cieša saistībā ar stimulu radīšanu pārejai uz ilgtspējīgāku dabas resursu izmantošanu, palīdzot saglabāt vairāk neskartu mežu, palielinot tirgus iespējas ilgtspējīgiem produktiem un novēršot negodīgu konkurenci, ko rada neilgtspējīgi ražotāji, kuri eksportē uz ES tirgu.

Komisija arī pastiprinās dialogu ar citām lielām patērētājvalstīm, aicinot tās pievienoties daudzpusējiem centieniem, lai palīdzētu apturēt globālo atmežošanu un meža degradāciju.

Cik nopietna ir atmežošanas problēma?

Atmežošana un meža degradācija ir svarīgi globālās sasilšanas un biodaudzveidības zuduma – divu galveno mūsdienu vides problēmu – virzītājspēki. Apvienoto Nāciju Organizācijas Pārtikas un lauksaimniecības organizācija (FAO) [lēš](#), ka laikposmā no 1990. līdz 2020. gadam atmežošanas dēļ ir zaudēti 420 miljoni hektāru meža – platība, kas ir lielāka par Eiropas Savienību. Attiecībā uz neto platības zudumu (starpība starp izcirstu meža platību un jauno iestādīto vai atjaunoto mežu platību) FAO [lēš](#), ka pasaule tajā pašā laikposmā ir zaudējusi aptuveni 178 miljonus hektāru meža platības, kas pielīdzināma trīskāršai Francijas platībai.

Klimata pārmaiņu starpvaldību padome (IPCC) [lēš](#), ka 23 % no antropogēno siltumnīcefekta gāzu emisiju kopējā apjoma (2007-2016) rada lauksaimniecība, mežsaimniecība un citi zemes izmantošanas veidi. Aptuveni 11 % no kopējām emisijām rada mežsaimniecība un citi zemes izmantošanas veidi, galvenokārt atmežošana, savukārt atlikušie 12 % ir tiešās emisijas, ko rada lauksaimnieciskā ražošana, piemēram, lauksaimniecības dzīvnieki un mēslošanas līdzekļi.

Kādi ir galvenie regulā ierosinātie pasākumi?

Regula nosaka obligātus likumības pārbažu noteikumus tirgus dalībniekiem, kas ES tirgū laiž īpašas biržas preces, kuras saistītas ar atmežošanu un meža degradāciju, proti, soju, liellopu gaļu, palmu eļļu, koksni, kakao un kafiju, un dažus atvasinātus izstrādājumus, piemēram, ādu, šokolādi un

mēbeles. Tās mērķis ir nodrošināt, ka ES tirgū ir atļauti tikai neatmežojoši un likumīgi produkti (saskaņā ar izcelsmes valsts tiesību aktiem).

Tirgus dalībniekiem būs jāreģistrē tā zemes gabala ģeogrāfiskās koordinātas, kurā tika ražotas biržas preces, ko tie laiž tirgū. Stingra izsekojamība ir vajadzīga, lai nodrošinātu, ka ES tirgū ienāk tikai neatmežojoši produkti un ka dalībvalstu tiesībaizsardzības iestādēm ir vajadzīgie līdzekļi, lai to kontrolētu.

Komisijas pārvaldītā salīdzinošās novērtēšanas sistēma noteiks, vai valstis, ražojot biržas preces vai produktus, kas veicina atmežošanu un neatbilst ražotājvalsts noteikumiem, rada zemu, standarta vai augstu risku. Tirgus dalībnieku un iestāžu pienākumi atšķirsies atkarībā no riska līmeņa ražotājvalstī vai ražotājreģionā, paredzot pienākumu veikt vienkāršotas likumības pārbaudes attiecībā uz produktiem, kas nāk no zema riska apgabaliem, un pastiprinātas pārbaudes attiecībā uz produktiem, kas ražoti augsta riska apgabalos.

Turklāt, lai novērstu atmežošanu un meža degradāciju, Komisija ir apņēmusies sadarboties ar partnervalstīm, arī ar valstu valdībām, akadēmiskajām aprindām, privāto sektoru un pilsonisko sabiedrību.

Komisija arī iesaistīsies starptautiskās divpusējās un daudzpusējās diskusijās par politiku un darbībām, kas apturētu atmežošanu un meža degradāciju, kā arī daudzpusējos forumos.

Kādi būs galvenie ieguvumi no šīs regulas?

Jauno noteikumu mērķis ir novērst atmežošanu un meža degradāciju. Tas nozīmētu arī to, ka katru gadu atmosfērā nonākušās oglekļa emisijas, ko rada attiecīgo biržas preču patēriņš un ražošana ES, samazinātos par vismaz 31,9 miljoniem metrisku tonnu, ko varētu izteikt kā vismaz 3,2 miljardu eiro ietaupījumu gadā.

Kā tika noteikta regulas darbības joma?

Darbības jomā ir iekļautas sešas biržas preces, proti, liellopu gaļa, koksne, palmu eļļa, soja, kafija un kakao, un daži no tām atvasinātie izstrādājumi, piemēram, āda, šokolāde vai mēbeles. Šīs biržas preces tika ierosinātas, pamatojoties uz iniciatīvas ietekmes novērtējuma konstatējumiem. Šīs analīzes mērķis bija, pamatojoties uz zinātniskiem datiem un iepriekšējiem pētījumiem, atlasīt biržas preces, kuru ražošana un patēriņš Eiropā ir visvairāk veicinājis globālo atmežošanu un meža degradāciju. Pamatojoties uz konstatējumiem, tika veikta izmaksu un ieguvumu analīze, lai vēl vairāk samazinātu atlasīto noteiktu, kur ES politikas pasākumi varētu būt efektīvāki. Šī atlase tika veikta objektīvi, ar vienlīdzīgu attieksmi pret precēm, kas ražotas jebkur pasaulē – Eiropā vai ārpus tās.

Komisija ierosina regulējamu biržas preču sarakstu, ko regulāri pārskatīs un atjauninās, ņemot vērā jaunus datus. Tādējādi to varēs pielāgot mainīgajām atmežošanas tendencēm.

Kāpēc ir svarīgi cīnīties pret likumīgu atmežošanu līdztekus nelikumīgai atmežošanai?

Šī ir revolucionāra iniciatīva, kas apliecina, ka ES vēlas rādīt piemēru: tā sper izšķirīgu soli uz priekšu, pievēršoties ne tikai nelikumīgai atmežošanai, bet arī jebkādai atmežošanai, ko izraisa lauksaimniecības paplašināšanās, kas vajadzīga, lai ražotu regulas darbības jomā iekļautās biržas preces. Iemesli ir dažādi.

Pirmkārt, pieejamie pierādījumi apstiprina, ka daļa no notiekošās atmežošanas ir likumīga zemes izmantošanas maiņa saskaņā ar ražotājvalsts tiesību aktiem.

Otrkārt, koncentrējoties tikai uz likumību, regulai būtu jāpaļaujas uz trešo valstu noteikumu stingrību, kas potenciāli veicinātu pēc iespējas zemāku standartu noteikšanu valstīs, kuras ir ļoti atkarīgas no lauksaimniecības produktu eksporta un kurām varētu rasties kārdinājums mazināt vides aizsardzību, lai atvieglotu savu produktu piekļuvi ES tirgum.

Treškārt, nosakot atmežošanas definīciju, varētu atvieglot noteikumu īstenošanu un palielināt to efektivitāti.

Kā jaunie noteikumi tiks īstenoti, izpildīti un uzraudzīti? Kāda nozīme ir ģeolokācijai?

Uzņēmumiem, kas laiž tirgū attiecīgās biržas preces un produktus, būs jāievieš un jāīsteno likumības pārbaudes sistēmas, lai novērstu ar atmežošanu saistītu produktu laišanu ES tirgū. Tiesībaizsardzības iestādes uzraudzīs uzņēmumus un sauks pie atbildības tos, kuri neievēros regulas prasības. Uzņēmumiem būs jāiesniedz paziņojums Eiropas informācijas sistēmā, apstiprinot, ka tie ir sekmīgi veikuši likumības pārbaudi un ka produkti, ko tie laiž tirgū, atbilst ES noteikumiem. Šis paziņojums sniegs arī būtisku informāciju pārraudzības nolūkiem, proti, tās saimniecības vai plantācijas ģeogrāfiskās koordinātas, kurā tika audzētas attiecīgās biržas preces.

Kā likumības pārbaūžu sistēma darbosies praksē?

Saskaņā ar jaunajiem noteikumiem tirgus dalībniekiem, kas ES tirgū pirmo reizi laiž attiecīgās biržas preces vai produktus, būs jāveic likumības pārbaude, lai varētu nodrošināt, ka:

- a) šīs biržas preces un produkti nav audzēti zemē, kas atmežota vai degradēta pēc 2020. gada 31. decembra;
- b) šīs biržas preces un produkti ir ražoti saskaņā ar ražotājvalsts tiesību aktiem.

Ja kāda no abām prasībām netiks izpildīta, šos produktus ES tirgū laist būs aizliegts.

Likumības pārbaūžu sistēmu ietvaros tirgus dalībniekiem būs jāveic trīs posmi.

Pirmkārt, uzņēmumiem būs jānodrošina piekļuve informācijai cita starpā par biržas precī, daudzumu, piegādātāju, ražotājvalsti. Šajā posmā galvenā prasība ir iegūt to zemes gabalu ģeogrāfiskās koordinātas, kuros ražotas biržas preces, ko šie uzņēmumi laiž tirgū. Tā kā atmežošana ir saistīta ar zemes izmantošanas maiņu, atmežošanas uzraudzībai ir vajadzīga precīza saikne starp ES tirgū laisto biržas precī vai produktu un zemes gabalu, kurā tas tika audzēts. Ģeoloģijas koordinātu izmantošana ir vienkāršākais un rentablākais veids, kā iegūt vajadzīgo ģeogrāfisko informāciju, lai iestādes varētu pārbaudīt, vai produkti un biržas preces nav saistītas ar atmežošanu. Paredzams, ka ģeoloģijas apvienošana ar attālinātu novērošanu, izmantojot satelītattēlus, uzlabos regulas efektivitāti.

Otrajā posmā tirgus dalībniekiem informācija par zemes gabaliem, ko izmanto biržas preču ražošanai, būs jāizmanto riska analīzei un novērtēšanai piegādes ķēdē.

Trešajā posmā tiem būs jāveic atbilstīgi un samērīgi ietekmes mazināšanas pasākumi.

Kā jaunie noteikumi ietekmēs Eiropas uzņēmumus?

Regula nosaka kopīgus noteikumus visiem uzņēmumiem, proti, gan ES, gan ārvalstu uzņēmumiem, kuri ES tirgū laiž regulas darbības jomā iekļautos produktus. Saistībā ar priekšlikumu veiktajā ietekmes novērtējumā tika aplēstas izmaksas, kas uzņēmumiem rastos, izveidojot un izmantojot likumības pārbaūžu sistēmas, lai nodrošinātu atbilstību regulas prasībām: šīs izmaksas būs mazākas par paredzamajiem ieguvumiem no politikas pretpasākumiem. Turklāt priekšlikumā paredzēts ilgus pielāgošanās laikposms, lai uzņēmumi, jo īpaši mikrouzņēmumi, varētu pielāgoties prasītājam izmaiņām.

Lai no piegādes ķēdes izslēgtu produktus, kas veicina atmežošanu un meža degradāciju, un sekmētu godīgu un ilgtspējīgu konkurenci tirgū, uz ekonomikas dalībniekiem attieksies vienādas prasības. Salīdzinošās novērtēšanas sistēma palīdzēs tirgus dalībniekiem noteikt zema riska valstis. No šīm valstīm saņemtajiem produktiem būs jāveic tikai vienkāršotas likumības pārbaudes.

Ko jaunie noteikumi nozīmē ražotājiem ārpus ES?

Regula garantēs, ka vietējām un importētām biržas precēm tiek piemēroti vieni un tie paši standarti. Nevienai valstij vai biržas precei netiks piemērots aizliegums: ilgtspējīgi ražotāji arī turpmāk varēs pārdot savas preces ES. Paredzams, ka pieprasījums pēc neatmežojošiem produktiem ES pieaugs, tādējādi veicinot ilgtspējīgu uzņēmējdarbību un uzņēmējdarbības modeļus visā pasaulē. Neatmežojošus produktus definē kā nosacījumu, ka preces ir iegūtas no zemes gabala, kurā pēc 2020. gada 31. decembra nav notikusi atmežošana vai meža degradācija.

Turklāt jaunā regula tiks īstenota vienlaikus ar citiem pasākumiem, tostarp atbalstu ražotājvalstīm. Komisija ierosina [meža partnerības](#), lai palīdzētu partnervalstīm uzlabot mežu pārvaldību un radīt sociālekonomiskas iespējas iedzīvotājiem, izmantojot ilgtspējīgas vērtības ķēdes.

Kāds būs dalībvalstu kompetento iestāžu uzdevums?

ES dalībvalstis būs atbildīgas par efektīvu izpildi, nodrošinot, ka uzņēmumi pienācīgi īsteno regulu. Priekšlikumā ir noteikti minimālie pārbaūžu līmeņi (kas ir augstāki attiecībā uz augsta riska valstīm), atturošas sankcijas, obligāta informācijas apmaiņa starp muitas dienestiem un citām iestādēm un tiesībaizsardzības iestāžu pienākums reaģēt uz pamatotām pilsoniskās sabiedrības bažām.

Dalībvalstu iestādes varēs izmantot jaunu digitālo sistēmu ("reģistrs"), kas centralizēs attiecīgo informāciju par ES tirgū laistajām biržas precēm un produktiem, piemēram, informāciju par ģeogrāfiskajām koordinātām un ražotājvalsti, lai palielinātu politikas pretpasākumu efektivitāti. Lai veicinātu pārredzamību, šīs sistēmas anonimizēti dati būs pieejami plašākai sabiedrībai.

Kā Komisija atbalstīs partnerus ārvalstīs, lai nodrošinātu jauno noteikumu ieviešanu?

Komisijas pieeja attiecībā uz mežiem un mežu kopienām ir holistiska un visaptveroša un tā veicina ilgtspējīgu attīstību.

Komisija ir apņēmusies piešķirt 1 miljardu eiro, lai cilvēku, klimata un vides labā veicinātu mežu aizsardzību, atjaunošanu un ilgtspējīgu apsaimniekošanu partnervalstīs. Komisija ir apņēmusies palīdzēt partneriem samazināt atmežošanu un meža degradāciju, palīdzot tiem stiprināt mežu pārvaldību, izstrādāt tiesību aktus un sekmēt spējas. Meža partnerības ir jauns attīstības sadarbības instruments, un viens no meža partnerību mērķiem ir novērst atmežošanu. Atzīstot, ka visiem neder viens risinājums, meža partnerības tiks pielāgotas partnervalstu vajadzībām.

Uzmanība tiks pievērsta arī tam, kā palielināt piegādes ķēžu pārredzamību, vienlaikus ņemot vērā no meža resursiem atkarīgo kopienu un pamatiedzīvotāju tiesības, kā arī mazo lauksaimnieku vajadzības.

Turklāt Komisija iesaistīsies divpusējās un daudzpusējās diskusijās par politiku un darbībām, kas palīdzēs apturēt atmežošanu un meža degradāciju.

Sīkāka informācija

[Paziņojums presei](#)

[Faktu lapa](#) par atmežošanu

QANDA/21/5919

Kontakti presei:

[Vivian LOONELA](#) (+32 2 296 67 12)

[Daniela STOYCHEVA](#) (+32 2 295 36 64)

Sabiedrībai: informatīvais dienests [Europe Direct](#) tālrunis [00 800 67 89 10 11](#) vai [e-pasts](#)